

Juozas Dalinkevičius

Geologas, geografas, mineralogas, profesorius. Gimė 1893-06-13 Pamūšio kaime, Ukmergės apskrityje. Mirė 1980-02-26, palaidotas Paąžuolių kapinėse, Ukmergės rajone.

1911 m. sidabro medaliu baigė gimnaziją Gardine (Baltarusija). 1912 m. pradėjo studijuoti Peterburgo kalnakasybos institute ir dirbti pedagogo bei mokslininko darbą: 1919–1924 m. dirbo asistentu, vėliau – katedros kabineto vedėju, dėstytoju Kalnakasybos institute, 1919–1922 m. – Valstybinio optikos instituto Geometrinės optikos skyriaus jaunesniuoju fiziku.

1924 m. grįžo į Lietuvą. Nuo 1925 m. pradėjo dirbti Lietuvos universiteto (dabar Vytauto Didžiojo universitetas) Matematikos-gamtos fakulteto Geologijos katedros vyr. laborantu, dalyvavo ir vadovavo geologinėms ekspedicijoms. 1930 m. baigęs Lietuvos universiteto Technikos fakulteto technologijos skyrių, gavo inžinieriaus-technologo diplomą. Tais pačiais metais paskiriamas Geologijos katedros jaunesniuoju, vėliau – vyresniuoju asistentu, taip pat dirbo asistentu kitose katedrose. 1932–1933 m. Paryžiaus, Briuselio, Berlyno, Liublianios, Graco universitetuose tobulino petrografijos ir paleontologijos žinias. 1933 m. apgynęs disertaciją Graco universitete, gavo mineralogijos ir geologijos mokslų daktaro laipsnį, 1935 m. apgynė habilitacinį darbą Vytauto Didžiojo universitete (VDU).

Nuo 1936 m. paskiriamas Mineralogijos-geologijos katedros docentu, nuo 1940 m., VDU Matematikos-gamtos fakultetą perkėlus į Vilniaus universiteto (VU) Gamtos fakultetą, dirbo abiejuose universitetuose. 1940 m. skiriamas VU profesoriumi, Geologijos katedros vedėju, kuriai vadovavo iki 1963 m., nuo 1963 m. iki mirties dirbo šioje katedroje profesoriumi konsultantu.

1941 m. išrinktas Lietuvos mokslų akademijos tikruoju nariu. Po karo atkūrus Mokslų akademiją, visi nariai buvo renkami iš naujo. Juozas Dalinkevičius 1946 m. išrenkamas nariu

korespondentu. 1991 m. atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, Mokslų akademijos tęstinumas buvo pripažintas nuo 1941 metų. 1992 m. LMA Prezidiumo nutarimu J. Dalinkevičiui sugrąžintas akademiko vardas.

1941 m. daug dirbo kuriant Geologijos ir geografijos institutą, buvo jo direktorius (iki 1944), 1946–1955 m. – Stratigrafijos ir tektonikos sektoriaus vadovas, 1949–1952 m. – Geologijos ir geografijos instituto direktoriaus pavaduotojas mokslui. 1952 m. LTSR mokslų akademijos protokole dėl mokslinio ir visuomeninio J. Dalinkevičiaus darbo konstatuota, kad „Mokslų akademijos narys korespondentas ir profesorius J. Dalinkevičius nėra įsisavinęs marksistinės-lenininės teorijos, ir dėl to savo mokslinėje, pedagoginėje ir visuomeninėje veikloje daro stambių ideologinių klaidų: savo paskaitose studentams ir visuomenei nėra atsikratęs buržuazinio objektyvizmo, apolitiškumo, neiškelia partiškumo moksle, neatvaizduoja tarybinės tikrovės ir neugdo tarybinio patriotizmo“.

Akademikas J. Dalinkevičius tyrė Lietuvos ir gretimų kraštų devono, karbono, permio, triaso, jūros, kreidos, paleogeno, neogeno ir kvartero stratigrafiją, tektoniką, paleogeografiją, fosilijas, naudingąsias iškasenas. Jis buvo Lietuvos detalių geologinių tyrimų pradininkas, sukūrė Lietuvos geologinio kartografavimo mokslo pagrindus, sudarė 11 Lietuvos geologinių žemėlapių. Parašė knygas apie Lietuvos kreidos sistemos fosilines žuvis *selachijas* (1935, anglų k.), devono stratigrafiją ir apatinio karbono transgresijos žymes Lietuvoje (1939), Vilniaus geologinį profilį (1940), daug mokslinių straipsnių iš Lietuvos geologijos mokslo istorijos.

Vytauto Didžiojo universitete, Vilniaus universitete ir Kauno politechnikos institute (dabar Kauno technologijos universitetas) įkūrė geologijos muziejus. Jam mirus eksponatai perkelti į Vievio kerno saugyklą, kurioje įrengta rinkinių ekspozicija. 1990 m. J. Dalinkevičiaus vardu pavadinta viena Sekstanto žvaigždyno žvaigždžių. Profesorius buvo aukštos inteligencijos asmenybė, intelektualas, plačių pažiūrų žmogus.

1979 m. J. Dalinkevičiui buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelnusio mokslo veikėjo vardas. 1993 m. LMA Prezidiumas įsteigė Juozo Dalinkevičiaus vardo premiją, skirtą Lietuvos geologų darbams įvertinti.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus
vyriausioji specialistė Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

Akademikas Juozas Dalinkevičius. Vilnius, 2014.
Visuotinė lietuvių enciklopedija, www.vle.lt
Nuotrauka iš Visuotinės lietuvių enciklopedijos.